

पञ्चपणिका स्त्री पञ्च पञ्च पञ्चोपस्थाः कप कापि अतद-
त्वम् । गोशुरेषु राजनिः ।

पञ्चपर्वन् न० संज्ञात्वात् कर्म० । “चतुर्दशपञ्चमी चैव अमा-
वास्या च पूर्व्विमा । पञ्चोपस्थे तानि राजेन्द्र ! रवि-
क्रान्तिरेव च” परिभाषितेषु अटस्यादिषु

पञ्चपञ्चव न० पञ्चानां पञ्चवानां समाहारः पात्वा० । इष्य
विशेषपञ्चकपञ्चने तच्च गन्धकर्मणि “आयजन्मूकपित्यानां
बीजपूरकविलयोः । गन्धकर्मणि सर्वत्र पञ्चाणि पञ्च-
पञ्चवम्” शब्दचन्द्रिकोक्तम् । वैदिककर्मणि स्वायम्बटे
देयन्तु “अथत्याहुस्वरज्जलचूतन्ययोधपञ्चवाः । पञ्चपञ्चव-
मित्युक्तं सर्वकर्मणि शोभनम्” ब्रह्मपु० उक्तं पाद्यम् ।
तान्त्रिककर्मणि तु “पनसायं तथाशयं बटं बज्रमेव
च । पञ्चपञ्चवस्तु च सुनिमित्तान्तरेदिभिः” । तेषां
फलविशेषस्तत्र दृश्यः । कर्म० पञ्चभङ्गादयोऽप्यत्र व० व० ।

पञ्चपात्र न० पञ्चानां पात्राणां समाहारः पात्वा० न ङीप् ।
१३भा० हतेषु पञ्च पात्रेषु । पञ्च पात्राणि दानोद्देशे शृणु-
यन् । वैश्वदेवपितादित्यरूपपञ्चदेवते २३भा० तच्च
अमावास्याप्रेतपञ्चमृतोद्देशे शृणुन्नाहं सपिण्डीकरणच
एतेषु मातामहपञ्चाभावात् पञ्चदेवतत्वम् । तथान्तरका-
न्नाहमपि तत्र पितादिस्थाने मातादितिकोद्देश्यत्वात्
तथात्वम् ।

पञ्चपाद लि० पञ्च पादा अथ अन्तर्लोपः सभा० । १५
पादयुक्ते स्त्रियां ङीप् पद्मावः । पञ्चपञ्चकर्मरूपः
पादोऽस्य । २३वत्सरे संवत्सस्य पञ्चसंख्यरूपत्वात्
हेमन्तशिथिरयोरेकत्वाभिप्रायेण ऋतुषां पञ्चत्वम् । कर्म०
१॥६४। १२भा० दृश्यम् ।

पञ्चपादी स्त्री पञ्चानां पादानां समाहारः ङीप् । पाद-
पञ्चके पादचो ह यन्वावयवभेदः संज्ञायां कर्तुं । पञ्च-
पादिका गानेरकभाष्यव्याख्याने यन्त्रभेदे

पञ्चपितृ पु० संज्ञात्वात् कर्म० । “जनकस्योपनेता च यच्च
कन्यां प्रयच्छति । अक्षदाता भयताता पञ्चैते पितरः
कृताः” प्रा०वि० छतवचभोक्ते जनकादिपञ्चके

पञ्चपित्त न० पञ्चपित्तं पित्तं या०त० । “वराहक्यागमहिष
मृत्युमायूरपित्तकम् । पञ्चपित्तमिदं प्रोक्तं सर्वेष्वेव
हि कर्मसु” वैद्यकोक्ते वराहादिपञ्चपित्ते ।

पञ्चप्रदीप न० पञ्च प्रदीपाः यत् । गीराजनाम्ने दीपभेदे
“उरेः पञ्चप्रदीपेन ब्रह्मयो भक्तितत्परः” पद्मपु० ।

पञ्चपुष्प न० पञ्चपुष्पितं पुष्पम् । “अथकाशवर्षीपञ्चकर-

वीरं च पञ्चकम्” देवीपु० १०७अ० उक्ते पुष्पपञ्चके ।
पञ्चप्रस्थ न० पञ्च विषयाः शब्दादयः प्रस्थाः सानव इव यस्य ।
संसारवने “स एकदा महर्षिणा सो रथं पञ्चाश्वमाश्रुतम् ।
हीयं दिचक्रमेकाक्षं त्रिवेषु पञ्चवन्मुदम्” । एकरश्मि-
कदमनमेकनीडं दिङ्मुरम् । पञ्चप्रहरणं सप्तवह्णं पञ्च-
विक्रमम् । हेमोपस्करभाष्ये स्वर्गवर्माज्येषुधिः । ए-
कादयचसूनायः पञ्चप्रस्थमगाहनम्” भाग० ४।२६।४।
“महानिष्ठासो धनुः कर्तृत्वभोक्तृत्वाद्यभिनवेशोयस्य
सः । रथमारुह्य पञ्चप्रस्थं वनमगादिति ततोभेदान्वयः ।
रथम् इदानीमेव विहतं स्तप्रदेहं जापदेहस्य गतसम्ब-
तरोपभोग्यपुरत्वेनोक्तत्वात् । पञ्चज्ञानेन्द्रियाण्युद्वा-
यस्य । आश्रुगं शीघ्रगतिम् । हे अहन्ताममते ईशे
दक्षिणे यस्य । हे पुण्यपापे चक्रे यस्य । एकं प्रधान
मन्त्रो यस्य त्रयो गुणानेष्वध्वजा यस्य पञ्च प्राणा बन्धु-
राणि बन्धनानि यस्य । एकं मनो रश्मिः प्रपञ्चो यस्य
एका बुद्धिर्देहनः स्रोतो यस्य कर्मधारयः । एकं तृदवं
नीडं रश्मिउपवेश्यमानं यस्मिन् । द्वौ शोभमोहौ
कूरो युगबन्धनस्थाने यस्य । पञ्च शब्दादसौ वि-
षयाः प्रहिण्यन्ते प्रक्षिप्यन्ते यस्मिन् अथ व्याख्यानं
भविष्यति पञ्चेन्द्रियाद्यं प्रक्षेप इति । सप्त भावविवक्षया
रथरथायं चमाद्यावरणानि यस्य पञ्च कर्मेन्द्रियाणि
विक्रमा गतिप्रकारा यस्य । हेमोपस्करं मोषणीभरणं
स्वर्गवर्मा वर्मं च कवचं रजोगुणारुतं अज्येषुधिर्निर्गन्धम्
अनन्तवासनाहृद्धारोपाधिः । एकादशो मनोरूपः चमू-
नायः सेनापतिर्यस्य । वासनामयस्य मनसुः प्रपञ्चत्व
सङ्कल्पविकल्पात्मकस्य उद्बुद्धवन्त्वेन वक्ष्यमाणस्य चमू-
नायत्वमिति भावः । पञ्च शब्दादयो विषयाः प्रस्थाः
सानवो यस्मिन् तद्वनं भजनीयं देशमगात्” श्रीप० ।

पञ्चप्राण पु० कर्म० । देहस्य प्राणनादिदृष्टियुते वायुपञ्चके
पञ्चदृष्टिशब्दे दृश्यम् ।

पञ्चप्रासाद पु० पञ्चप्रासादयुक्तः प्रासादः शा०त० । (पञ्चरत्न)
इति ख्याते देवस्तम्भभेदे “पञ्चेष्टकाचितं रस्यं पञ्च
प्रासादसंयुतम् । कारयित्वा हरो चाथ धूतपात्रो दिवं
ब्रजेत्” अग्निपु० ।

पञ्चवन्ध पु० पञ्च पञ्चमः बन्धो भागो यत् । पञ्चवर्णयुतेद-
मादौ “आगनेभोपभोगेन नष्टं भाष्यमतोऽन्यथा । पञ्च-
बन्धोदमस्तत्र रात्रौ तेनाविभाविते” मिता० छतवचनम् ।
पञ्चवला स्त्री पञ्चपुष्पिता बला । तथानागबलानहारा-